

Miasta szukają alternatywnych metod walki z zimą

SÓL SZKODZI MIEJSKIM DRZEWOM

Krystyna Forowicz

Każdego roku miasta wydają wiele milionów złotych na odśnieżanie. I dodatkowe miliony na rewitalizację miejskiej zieleni zniszczonej przez sól wysypywaną tonami na chodnikach i jezdniach. Tej zimy ma być inaczej. Wiele samorządów rezygnuje z „solenia dróg” i stawia na alternatywne, choć droższe metody odśnieżania. Ma być skutecznie, a zarazem ekologicznie.

O szkodliwości stosowanej na polskich drogach soli kamiennej, eksperci rozmawiali w Warszawie podczas seminarium zorganizowanego przez Zarząd Główny Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT i Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Ogrodnictwa.

W trosce o drzewa

– Nie ma takiego gatunku roślin, który byłby całkowicie odporny na zasolenie. Wszystkie giną od soli, która dostaje się do gleby z zasolonego błota pośniegowego rozpryskiwanego przez koła samochodów – mówiła pod-

czas seminarium **Agnieszka Szulc** z poznańskiego Zarządu Dróg Miejskich. Do zniszczeń miejskiej zieleni przyczyniają się zarządcy nieruchomości, którzy nielegalnie zgarniają śnieg na pobocza i chodniki, formując wokół drzew i krzewów wały, które topnieją wolno, a ich nasolone resztki zalegają jeszcze gdy świat rozpromienia się wiosennym słońcem. Winna jest straż miejska wymagająca dokładnego odśnieżania. Błoto pośniegowe to skondensowana sól.

– Stężenie soli w pobliżu dróg bywa wyższe niż w Bałtyku – podkreśliła Agnieszka Szulc. – Przyzwyczailiśmy się do tego, że śnieg jest usuwany do tzw. czarnej nawierzchni. Mieszkańcom

trzeba uświadamić, że działania służby drogowej mają na celu jedynie łagodzenie skutków zimy, a nie całkowitą ich likwidację, tak definiuje to Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad – komentowała Szulc.

Sól sypie się na drogi głównie dlatego, że szybko likwiduje śnieg i powoduje, że drogi są przejezdne. Poza tym jest tania. Ale walka ze śniegiem za pomocą soli słono kosztuje. Obejmuje nie tylko wydatki na sól, ale i na odtworzenie przyulicznej zieleni. Im więcej wysypanej zimą soli, tym wyższe koszty odtwarzania przyulicznej zieleni wiosną. W Poznaniu w 2009 r. zużyto 3,2 tys. ton soli, a wydatki na zieleni wyniosły tego roku prawie 0,5 mln zł. W 2011 r. soli już zużyto 7,4 tys. ton – odtworzenie zieleni kosztowało 2 mln zł. Dlatego Poznań zamierza tej zimy testować chlorek wapnia do odśnieżania dróg oraz posypywać je tzw. materiałami uszorstkowującymi, np. żwirem lub piaskiem – poinformowała Agnieszka Szulc. Są to środki droższe ale znacznie mniej szkodliwe dla zieleni. Aby chronić rosnący przy ulicach cenny drzewostan często stosuje się wokół pni specjalne osłony z mat słomiano-foliowych, które zapobiegają przedostawaniu się zasolonego śniegu z dróg. Takie rozwiązanie jest jednak kosztowne, zabezpieczenie jednego drzewa to ponad 130 zł.

Tragedia, horror, kataklizm

Takimi słowami urzędnicy ochrony środowiska oceniają stan drzew po

Rośliny giną od soli, która dostaje się do gleby z zasolonego błota pośniegowego rozpryskiwanego przez koła samochodów.

każdej zimie. Usunięcie grozi kilkuset drzewom co roku w każdym polskim mieście. Jednakowo mocno zawsze dotyka to zarówno drzewa stare, jak i dopiero nasadzone. Co roku miasta przygotowują się na wycinkę drzew. Bo biała śmierć kosi je niemiłosiernie. Po ubiegłej zimie tylko w Poznaniu z tego powodu uszło tysiąc drzew.

Sól jest zabójcą dla środowiska. Co dzieje się w zasolonej glebie? Duże ilości soli dostające się do gleby w okresie zimowym zatrzymują się w górnych jej warstwach. Część deszcze przeniosą w głąb gleby. Część jednak pozostanie. Dochodzi wówczas do kumulacji soli w powierzchniowych warstwach gleby. Zachodzi również ciąg reakcji prowadzących do powstania sody. Zawartość tego związku w glebie, już przy jego

miejskiej kanalizacji, zasala rzeki. A w rzekach żyją organizmy słodko-, a nie słonowodne

– *Szczególnie wrażliwe na sól są niestety najpopularniejsze warszawskie drzewa, czyli lipy, klony i kasztanowce* – często podkreśla dr **Jacek Borowski** z Katedry Ochrony Środowiska SGGW

Słony scenariusz

Stosowanie soli i jej przenikanie do gruntu jest zresztą nie tylko jedną z głównych przyczyn obumierania przyulicznych, przychodnikowych drzew i krzewów. Wpływa również negatywnie na stan nawierzchni, betonowych, bitumicznych, powoduje korozję przydrożnych słupków, zna-

sza się komunikacja miejska. Ostatniej zimy na warszawskie ulice pługosolarki wyjeżdżały ponad 60 razy. To koszt rzędu 90 mln złotych. Wówczas prezydent stolicy, **Hanna Gronkiewicz-Waltz**, rozważała zrezygnowanie w przyszłości z odśnieżania dróg do czarnej nawierzchni i posypywania ich tylko żwirem. Podawała przy tym za przykład kraje skandynawskie.

Jaka alternatywa

Cezary Droszcz z Polskiego Związku Motorowego powiedział, że problem zasolenia można rozwiązać m.in. poprzez ograniczenie zimą dozwolonej prędkości – im wolniej jedzie samochód, tym mniej rozpryskuje stopiony zasolony śnieg. Powinno się też zakazać stosowania soli na chodnikach. Taki zakaz obowiązywał w latach 80. XX w.

– *Poznań wprowadził nowy znak A-32 informujący o występowaniu oszronienia na jezdni* – zwróciła uwagę Agnieszka Szulc.

– *W Stanach Zjednoczonych stosuje się pochodne wapnia do odśnieżania. Jest to droższe rozwiązanie, ale mniej szkodliwe dla środowiska* – podał przykład Cezary Droszcz.

Także nasi południowi sąsiedzi Czesi i Słowacy od dawna nie posypują dróg solą, zamiast uruchamiać solarki, zgarniają większą część śniegu, a ten który zostaje posypują żwirem lub piachem. Dzięki temu, mimo że drogi pozostają białe, kierowcy nie ślizgają się. W wielu miastach niemieckich drogi posypuje się specjalnym tłuczniem. W Skandynawii nie stosuje się soli od lat, ale tam asfalt jest na tyle dobrej jakości, że wolno jeździć z kolcami. W Polsce nie jest dozwolone stosowanie opon z kolcami, które zwiększają przyczepność na drodze. W Polsce w ogóle nie ma nawet obowiązku używania opon zimowych, na którego wprowadzenie zdecydowali się m.in. Niemcy, Łotyże, Litwini i Czesi.

– *Po naszych drogach jeżdżą garty, 17 mln pojazdów ma średnią wieku 14,5 roku. Kierowcy takich aut nie kupią opon zimowych, bo cena kompletu to 2 tys. zł* – mówił Cezary Droszcz.

Sól kumuluje się zarówno w glebie, jak i w roślinach. Do gatunków drzew najbardziej wrażliwych na sole należą: brzozy, graby, jawory, klony zwyczajne, kasztanowce, a także lipy, buki i wiązy górskie. Z mniejszych drzew oraz krzewów najniższą odporność posiadają jarzęby, leszczyny, bez czarny i dereń. Z kolei do najbardziej odpornych zalicza się: grochodrzew, dęby, osiki, klony polne, a z krzewów: iglicznę, śnieguliczkę, porzeczkę, rokitnik, suchodrzew.

stężeniu 0,005%, uniemożliwia rozwój roślin. Sole pobierane są przez korzenie. Ich zwiększona obecność w organizmie rośliny prowadzi do dużych zmian i to już na poziomie pojedynczych komórek. Jeśli zmiany te zajdą w wielu komórkach, zmienia się cała roślina. Najczęściej dochodzi do uszkodzenia aparatu asymilacyjnego, czyli tak naprawdę większości zielonych tkanek roślinnych. Następstwem tego bywa zakłócenie w pobieraniu wody. Siła ssąca układu korzeniowego nie ma możliwości pobierania wody, bo roztwór soli ją zatrzymuje. Nawet jeśli drzewa stoją w ogromnej kałuży nie są w stanie wypić zasolonej wody. Dalsze konsekwencje to opóźnienie wypuszczania pędów, zmniejszenie ilości liści, które brunatnieją i przedwcześnie opadają, mniejsza jest zdolność kiełkowania nasion, a w krańcowych przypadkach dochodzi do zatrzymanie przyrostu i rozwoju tkanek. Po silnym zasoleniu, nawet odporne drzewa stają się słabsze i giną. Trawa także zresztą cierpi. Ponadto sól razem z wodą sphywa do

ków drogowych, metalowych barier, latarni i ekranów dźwiękochłonnych oraz instalacji podziemnych. Rosną więc koszty remontów.

– *Zastosowanie każdego innego środka niż soli byłoby tańsze* – przekonywała Agnieszka Szulc. Wiedza o szkodliwym działaniu soli na otoczenie jest chyba dobrze rozpozszechniona. Sól niszczy nasze buty, nogawki spodni i płaszcze. Cierpią również czworonogi, sól dotkliwie drażni im łapy.

Paweł Klonowski z Zarządu Oczyszczania Miasta zapowiedział, że Warszawa również chce stosować żwir zamiast soli, ale tylko na nieutwardzonych drogach – zaznaczył. Będzie to jednak tylko kilka kilometrów ulic – trzech w Białoleńce (Chlubna, Szynowa i Zdziarska), dwóch w Wawrze (Podkowy i Przełęczy) i po jednej w Wesolej (Borkowska) oraz w Ursusie (Orłów Piastowskich). Zarząd Oczyszczania Miasta odpowiada za utrzymanie około jednej trzeciej stołecznych dróg. To nimi poru-

– *Jesteśmy skazani na sól drogową* – uważa **Jan Bieńka** z Instytutu Badawczego Dróg i Mostów. Chlorek sodu jest w tej chwili najtańszym środkiem chemicznym, który można zastosować do odśnieżania na dużą skalę. Pozostałe, (np. pochodne kwasów octowego i mrówkowego) stosowane na przykład na lotniskach, są od niego kilkanaście razy droższe. Jan Bieńka zwrócił uwagę, że paradoksalnie łatwiej jest utrzymać czarną nawierzchnię jezdni w krajach skandynawskich, gdzie zimy są ostrzejsze niż te w Polsce. Tam, gdy temperatura spadnie poniżej 0°C, utrzymuje się na w miarę stabilnym poziomie, zaś u nas często wiele razy wzrasta powyżej tej granicy. Skutek jest taki, że sól spływa z jezdni i trzeba ją ponownie rozsypać, by zapobiec powstaniu lodu, gdy temperatura znów osiągnie wartości ujemne.

– *W naszych warunkach klimatycznych raczej nie ma alternatywy dla soli* – powiedział Bieńka podczas spotkania.

Ministerstwo Środowisko dopuszcza

Im czarniejsze ulice, tym bardziej chorują drzewa. A mimo to – wskazywali uczestnicy seminarium – Ministerstwo Środowiska dopuszcza stosowanie soli na drogach. Mimo że ustawa o ochronie środowiska zakazuje niszczenia zieleni środkami chemicznymi, a chlorek sodu jest takim środkiem chemicznym. Także ustawa o czystości miast mówi o usuwaniu śniegu, a nie o jego utylizacji solą.

W stolicy w ostatnich latach wymieniono ponad 50% przyulicznych drzew, ponieważ „umarły”, m.in. przy Marszałkowskiej, Świętokrzyskiej, Jana Pawła II i Al. Solidarności. Próbuje się sadzić nowe w ich miejsce, ale młode często nie wytrzymują solenia. Tylko w ubiegłym roku odpowiedzialny za zielen w mieście Zarząd Oczyszczania Miasta wydał na sadzenie nowych drzew i krzewów milion złotych. Od wielu lat stosowanie soli krytykują ekolodzy i fachowcy zajmujący się zielenią miejską. Bo utrata drzew psuje estetykę stolicy.